

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredni nedelje in praznika. — Inserati do 80 peti vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati peti vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — Slovenski Narod tiska mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inostranstvo Din 25.—, Rokopisni za ne vračajo.

UREDNISTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRAD, Slomškova trg št. 5. — Pošta hranilnica v Ljubljani št. 10.371.

Doslej največja letalska bitka

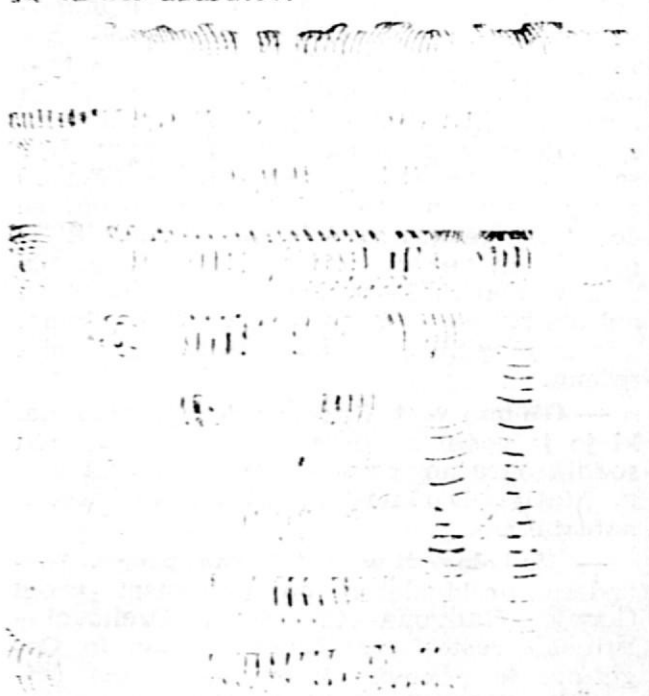
se je odigrala včeraj popoldne nad Kanalom — V bitki je sodelovalo več sto nemških in angleških bombnikov in lovcev — Po angleških poročilih nemška letala niso mogla prodreti zapornega ognja in je bil napad takoj odbit

London, 30. jul. br. (Ass. Press). Tik nad Doovrom se je včeraj razvila največja letalska bitka, kar jih je bilo v dosedani vojni. Bitka je trajala dobre pol ure. Sestreljenih je bilo 20 nemških letal in eno angleško. Nekaj angleških letal je bilo poškodovanih.

O tej letalski borbi je letalsko ministrstvo izdalo komuniké, v katerem pravi, da je bilo nad Doovrom sestreljenih 8 nemških bojnih in 7 lovskih letal. 5 nadaljnjih so angleška letalska letala sestrelila pri zasledovanju nasprotnika nad Kanalom. V bitki so se nad vse izkazale eskadrile angleških lovskih letal tipa Spitfire in Hurricane.

Nemška letala, med katerimi je bilo okrog 30 strmoglavcev, so poskušala v nekaj presledkih bombardirati Doover. Protiletalske baterije okrog Doovra na so jih zadržale in razvile tako silno akcijo, da so morala nemška letala na slepo odvreti svoje bombe. Čim je protiletalsko topništvo ustavilo svojo akcijo, so posnela v borbo angleška letalska letala. Nemška letala so nastopala v dvojni formaciji: spredaj so bili bombniki, tik nad njimi lovci. Angleška letalska letala so hkrati napadla oboje. Eskadrili letal tipa Spitfire je uspelo sestreliti 4 nemške bombnike in 3 lovce, eskadrili letal tipa Hurricane prav tako 4 nemške bombnike in 2 lovce. Neko angleško letalo je samo napadlo formacijo 12 nemških letal ter je eno izmed njih sestrelilo. Zadnja skupina nemških letal se Doovru ni mogla niti več približati. Dva nemška lovca je sestrelilo angleško protiletalsko topništvo takoj ob pričetku napada.

Po dosedanjih službenih podatkih je bilo od pričetka vojne nad Anglijo in morskim področji okrog nje sestreljenih 323 nemških letal, od 18. julija dalje, ko so se pričele dnevne letalske akcije proti Angliji, pa 249 aparatov.

London, 30. jul. j. (Reuter). Dodatno k včerajšnjemu poročilu o izgubah nemškega letalstva v teku operacij nad jugovzhodno angleško obalo pripomnita letalsko ministrstvo, da sta bili od angleškega protiletalskega topništva naknadno sestreljeni še dve nemški vojni letali, tako da znašajo skupne včerajšnje nemške izgube 20 letal.

Letali, ki sta bili sestreljeni v bližini Dowerja, ki se je zrušilo v morje je neka angleška ladja zavekla na obalo. Posadka letala je štela 4 pilote.

Letalski napadi v Nemčiji

London, 30. jul. br. (Ass. Press). Letalsko ministrstvo je izdalo daljši komuniké o poslednjih letalskih napadih na nemške vojaške objekte v severni in zapadni Nemčiji, severni Franciji, Nizozemski in Belgiji. Ob tej priliki so bili znova bombardirani tanki bencina in olja, dokoli, železniške tovarne, postaje in 17 letališč. Tri angleška letala se s teh poletov niso vrnila na svoja oporišča.

Neko angleško letalo je včeraj popoldne bombardiralo letališče Varden na Norveškem. Ob tej priliki je bilo na vzletišču uničenih več nemških letal. Ko se je letalo vračalo v Anglijo, so ga napadli nemški lovci. Uspelo pa mu je eno nemško letalo sestreliti. Samo se je vrnilo na svoje oporišče.

Letala obalne komande tipa Blenheim so v pretekli noči bombardirala tanke bencina in olja v Cherbourgu. Druga letala istega tipa so napadla letališče v Cherbourgu. Neko letalo je uničilo postojanke žarometov, ki so ga ovirali pri njegovi akciji. Neko letalo, ki je šele pred kratkim prispelo iz Amerike, je bombardiralo neko nizozemsko letališče, na katerem je izbruhnilo več požarov.

Mnenje nemškega generala

Berlin, 30. julija j. (DNB). Nemški letalski general Quade objavlja v današnji »Berliner Börsenzeitung« naslednje podrobnosti o predominantnem položaju nemškega letalstva napram Veliki Britaniji: Izredno ugoden položaj, ki ga zavzema danes nemško letalstvo v napadih na Britansko otočje, se da opisati v naslednjih točkah: 1. Nemško letalstvo ima na razpolago obilo dobrih letalskih baz vzdolž atlantskih obal od Norveške pa do francoske luke Brest. Zaradi te široke koncentracije letalskih oporišč nasprotnikovo letalstvo ne

more izvršiti uspešne ofenzive proti nemški letalski sili.

2. S teh oporišč imajo nemška letala izredno kratka pota do Velike Britanije. V 10 minutah do največ 2 urah lahko dosežejo vse cilje na teritoriju Velike Britanije.

3. Sovražnikova protiletalska obramba je v veliki meri izločena, ker vodi pot nemških letal čez morje. Protiletalsko topništvo na ladjah ne more biti enako učinkovito, kakor ono na kopnem, zaradi večjih relativnih brzin in tudi organizacija obveščevalne službe ne more biti tako tesno izvedena, kakor na kopnem. V tem pogledu je nemško letalstvo v mnogo ugodnejšem položaju od angleškega, ki mora pri napadih na Nemčijo poleg poleta čez Ocean absolvirati tudi še dolgo pot nad kopninom in na ta način z napadi ne more presenetiti.

4. Dobršen del britanske zračne sile veže naše nemško letalstvo.

General Quade zaključuje svoja razmatrivanja z naslednjo ugotovitvijo: Pot iz Berlina v London je postala v zadnjih mesecih dokaj krajša, kakor pa obratna pot iz Londona v Berlin.

Nemčija še vedno čaka na Churchillov odgovor

ki ga bo imel na današnji seji spodnje zbornice šele, če bo ponovno odklonil nemški apel, se bo pričel napad

London, 30. jul. e. (Reuter). Po poročilu parlamentarne poročevalca agencije Reuter se bo danes pričela v spodnji zbornici zelo važna razprava o angleški zunanji politiki. Ni še znano ali bo razprava javna ali tajna. Pričakujejo, da bo ob tej priliki govoril tudi predsednik vlade Churchill. Ako se bo to zgodilo, bo to Churchillov prvi zunanje politični govor na tem mestu, ki ga bo govoril kot šef vlade. Minister za gospodarsko vojno Dalton bo pa govoril o ukrepih za ojačenje angleške blokade.

Rim, 30. jul. e. (Stefani). Dopolnili italijanskih listov iz Berlina poročajo, da bo Churchillov govor odločilen za nadaljnji potek dogovorov. Če bo Churchill tudi tokrat odklonil pripravljenost za mirno reševanje vseh evropskih vprašanj, se bo brez odlaganja pričel nemški napad na

Anglijo. Napad se bo v tem primeru, kakor pravijo v Berlinu, začel dne 15. avgusta.

Osební promet med Irsko in Anglijo ustavljen

Dublin, 30. jul. j. (A. R.). Angleška vlada je izdala ukrep, s katerim se ukinejo vsi privilegiji, ki so jih imeli državljani Irske doslej glede potovanja na teritorij Velike Britanije. V bodoče morajo pristaniška oblastva v Angliji pravtako od Ircev zahtevati primernih izkazilnih listin kakor to zahtevajo tudi od drugih tujih državljanov. Na Irskem vlada zaradi teh novih ukrepov bojazan, da bo ta odlok za doleden čas praktično onemogočil sleherni osební promet med Veliko Britanijo in Irsko, kar bo najhujše škodljivo tudi za Anglijo, ker bodo nujno morali de neke mere zastati tudi trgovinski stiki med obema deželama in bo postalo v Angliji še bolj občutno pomanjkanje nekaterih kmetijskih pridelkov, ki so prihajali tjakaj iz Irske.

Amerika pripravlja vojaško obveznost

Prezident Roosevelt je zahteval od kongresa pooblastilo za vpoklic narodne garde na enoletne vežbe

Washington, 30. jul. e. (DNB). Predsednik Roosevelt je prošil kongres za dovoljenje, da pokliče na vojaške vežbe narodno gardo in rezervne oficirje. Predsednik Roosevelt zahteva naj bo to pooblastilo v veljavi do konca januarja leta 1942. Tisti ameriški obvezniki, ki bodo poklicani na vežbe, bodo deležni najpopolnejšega vojaškega pouka. Kongresu je predsednik Roosevelt predložil tudi zakonski predlog, naj vojaška izobrazba vpoklicanih obveznikov traja najmanj leto dni.

Na včerajšnji seji kongresa je senator Cooper izjavil, da bo uvedba vojaške obveznosti v Ameriki samo še bolj približala Ameriko evropski vojni. Senator je predlagal, naj se uvede najstrožjo prostovoljna vojaška služba za leto dni in šele nato obvezna vojaška služba. Demokratski poslanec Lee je izjavil, da bo vlada predložila zakonski načrt o mobilizaciji zasebnega premoženja v Ameriki.

Kanada organizira svojo armado

Ottawa, 30. jul. e. (Reuter). Kanadski vojni minister Ralston je v parlamentu izjavil, da bo po zakonu o mobilizaciji vpoklicanih vsak mesec 30.000 moč. Kanadsko vlada pa nima namena, da bi vse svoje razpoložljive sile poslala čez Ocean, temveč bo s njimi predvsem ojačila obrambo Kanade in otokov, ki so strateško važni na Oceanu. V Kanadi gradijo velike

tovarne za izdelovanje pušk. Te tovarne so skoraj že dograjene. Iz nekaterih so že prišle nove kanadske vojaške puške sistema Bren.

Argentina ustavlja izvoz žita

Buenos Aires, 30. jul. i. (A. R.). Argentinska vlada je prepovedala do nadaljnjega vsak izvoz pšenice in moke v tuje države. K tej prepovedi je bila na uradni izjavi prisiljena zaradi tega, ker so se domače zaloge znižale na 850.000 ton, kar je za argentinske razmere izredno malo. Izvozni kontingenti, ki so bili zadnji čas odobreni posameznim državam ostanejo v veljavi navzlic temu, da bo Argentina zaradi tega morala prisiljena celo za lastne potrebe nakupovati žito v tujini.

Prebivalstvo Zedinjenih držav

Washington, 30. jul. e. (Stefani). Po prvih poročilih o ljudskem številu v Ameriških Zedinjenih državah imajo države skupaj 132 milijonov prebivalstva. Glede na številno prebivalstva v prejšnjih letih je videti, da ameriško prebivalstvo številčno ne napreduje.

Pariška borza zopet odprta

Vicky, 29. jul. br. (Stefani). Pariška borza bo pričela z jutrišnjim dnem znova poslovati. Zvenkrat bo odprta dnevno od 12.30 do 14. ure. Ob sobotah bo zaprta.

Špijonaža na Japonskem

Tokio, 30. jul. j. (Domel). Japonski neprizane države so zadnji čas preko vse Japonske spletne mreže špijonažne službe, ki pomeni veliko nevarnost za Japonsko

ter za akcije, ki jih mora Japonska izvrševati v zvezi s cilji svoje zunanje politike. Ker so japonska oblastva zadnji čas storila energične ukrepe proti tuji špijonažni službi in v veliki meri očistila državo tujih agentov, so se pričele japonske neprizane države posluževati vsakovrstnih trikov, s katerimi skušajo zakrinkati svojo špijonažno službo. Tako so se ustanovile špijonažne celice pod masko raznih trgovskih in cerkvenih ustanov, zadnji čas pa zlasti tudi pod krinko raznih trgovskih in industrijskih družb. Japonska oblastva pa so odkrila tudi ta tajna zavetišča nasprotnikove špijonaže ter pričela s čiščenjem v takih tujih podjetjih, katerih pravi cilj je ne poslovno sodelovanje z Japonsko, marveč delovanje proti japonskim interesom. Japonska bo tudi v bodoče z vso energijo nastopala proti tujim agentom ter poziva narod, da v tej borbi, ki je za državo največje važnosti, tesno sodeluje z oblastmi.

Vloga Podunavja v načrtih osovine

Podunavje in Balkan naj postaneta bariera proti širjenju komunizma

Bukarešta, 30. julija s. (United Press). V dobro poučenih krogih trdijo, da je rumunska vlada po vrnitvi predsednika Gigurta in zunanjega ministra Manolesca pripravljena odstopiti Madžarski in Bolgariji neke dele dosedanjega rumunskega državnega ozemlja. V službenih krogih pravijo, da je rumunska vlada prepričana o potrebi odstopitve nekaterih področij, ker je to najboljšje sredstvo za borbo proti širjenju komunizma na Balkanu in obenem jamstvo za teritorialni mir na Balkanu. Nemčija in Italija nista bili za okupacijo Besarabije, severne Bukovine in baltskih držav, toda po izvršenem dejstvu želita stabilizirati stanje v tem delu Evrope in urediti odnose med državami na tem področju. Celotno Podunavje hoteta pridobiti za sodelovanje s svojo politiko. Podunavje naj bo bariera, ki naj bi zavarovala predvsem gospodarske interese Nemčije na Balkanu. Po obisku v Solnogradu in v Rimu je položaj vlade v Bukarešti znatno olajšan, ker je rumunska vlada sedaj odločena, da likvidira vprašanja, ki so v zadnjem času neprestano silila Rumunijo, da drži skoraj svojo celotno vojsko pod orožjem. S tem je imela Rumunija ogromne izdatke. V predelih, ki jih namerava Rumunija odstopiti Madžarski in Bolgariji, je tudi nekaj večjih mest. Prebivalstvo na tem področju med Rumunijo in Madžarsko bi se izmenjalo.

Bukarešta, 30. jul. e. V političnih krogih mislijo, da bodo zainteresirane države uredile sporna teritorialna vprašanja, za katera je šlo pri razgovorih v Solnogradu z direktnimi medsebojnimi pogajanjmi. Ako ta pogajanja ne bi uspela, je pričakovati odločilne arbitražne geste s strani Nemčije. V diplomatskih krogih so bili včeraj pozorni na to, da se mudi v Bukarešti bivši ministrski predsednik in vodja znanstov Julij Maniu.

London, 30. julija. »Evening Standard« piše, da se kancelar Hitler tudi to pot, kakor pri vseh svojih dosedanjih akcijah, strogo drži načela, da je treba za vsako ceno preprečiti vojno na dveh frontah. Zaradi tega se preseljuje Nemci sedaj iz Bukovine in Besarabije v Nemčijo, kakor so se prej že preselili iz baltskih držav. Zdi se, da se vodilni ljudje v Moskvi prav dobro zavedajo, da je Nemčija pripravljena plačati visoko ceno, da prepreči vojno na dveh frontah. V londonskih političnih krogih menijo, da je pričakovati odsele čedalje večjega vpliva Rusije.

Rumunija zaplenila

90 angleških parnikov

Budimpešta, 30. jul. e. (United Press). Po poročilih iz Bukarešte je rumunska vlada zaplenila 90 angleških ladij za prevažanje nafte, ter bo uporabljala te ladje za izvažanje nafte v Nemčijo.

„Francija ne more ničesar več kupiti“

in je siromašnejša od samega Joba — je izjavil industrijski minister Belin

Ženeva, 30. jul. j. (Havas). Kakor poroča list »Petit Dauphinois«, je dal francoski minister za industrijsko proizvodnjo Belin v krogu francoskih gospodarstvenikov izjavo, v kateri je naglasil nujno potrebo po načrtnem preusmerjanju v vodstvu francoskega gospodarstva. Minister je med drugim naglasil, da je Francija danes bolj uboga od samega Joba. Francija danes ne more ničesar kupiti v inozemstvu in je navezana zgolj na to, kar lahko sama producira. Francija danes nima skoraj nobenega bencina in je ostala

skoraj brez premoga. Zaradi tega bo treba misliti na povečano elektrificiranje države, da se odpravijo pomanjkanja na pogonski sili. Glede političnih neskladnosti, ki ovirajo razmah francoskega gospodarstva je minister naglasil, da je zaenkrat treba stremeti za tem, da se najprej ugledijo na eni strani nasprotstva v vrstah podjetnikov, na drugi strani pa v vrstah delavstva. Šele kasneje bo mogoče misliti na to, da se doseže večja povezanost med podjetniki in delavstvom.

Bolgari zadovoljni

Komuniké po povratku Filova in Popova v Sofijo

Sofija, 30. jul. p. Snoch ob 18. sta se s posebnim letalom vrnila v Sofijo ministrski predsednik prof. Filov in zunanji minister Popov. Na letališču so ju sprejeli vsi člani vlade ter jugoslovenski, madžarski in italijanski poslaniki. Državnik sta se takoj odpeljala na dvor, kjer sta kralju poročala o svojih razgovorih s Hitlerjem in Ribbentropom. Avdijenca je trajala nad eno uro.

O avdijenci je bil objavljen komuniké, ki pravi, da sta bolgarska državnika izrazila svoje posebno zadovoljstvo sprčo nadvse prijateljskega sprejema v Nemčiji. Razgovori so potekali v priazni atmosferi iskrenosti in vzajemnega razumevanja, kakor pristojno to nekdanjim vojnim tovarišem, ki so ohranili najlepša vzajemna čustva in spoštovanje. Naglasiti je treba pri tem, da sta bolgarska državnika, prvi komuniké dalje, tako pri Hitlerju kakor pri Ribbentropu našla popolno in najpriaznejše razumevanje za bolgarski narod in njegov položaj. Velik vtis je nanju napravilo posebno razumevanje, ki ga je pokazal Hitler, pri čemer je prišel do izraza njegov globok občutek za pravico. Zaradi tega je soditi, da je bil sestanek največjega pomena za red in mir na Balkanu.

kanu. Bolgarski narod lahko mirne duše zre na bodoči razvoj svojega položaja.

London, 30. jul. (Reuter). V tujkrajnih diplomatskih krogih se niso bili povsem poučeni o rezultatih razgovorov med nemškimi državniki in državniki iz Rumunije in Bolgarije. V diplomatskih krogih ugi-bajo kako bo odgovorila Rusija na to nemško akcijo na Balkanu.

Kitajski grozi lakota

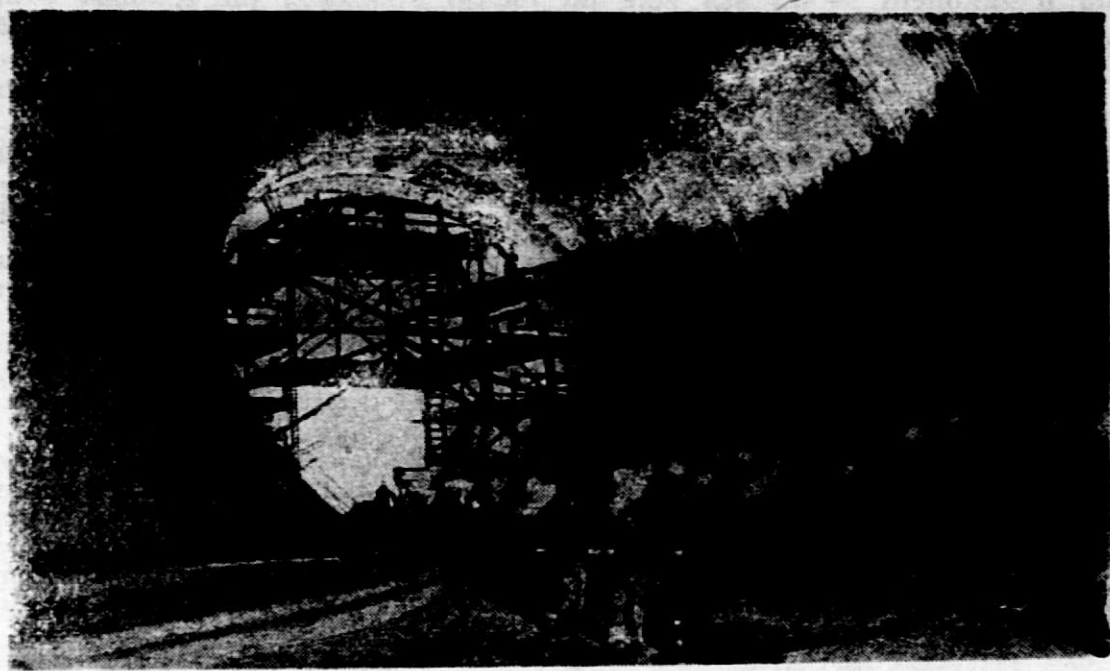
Peking, 30. jul. j. (A. R.). V provinci Šantung vlada bojazan, da utegne zaradi izredno slabe letine, ki se obeta, nastopiti kuga in lakota. Spomladanskim poplavam je sledila perioda nenavadne suše, ki je skoraj docela uničila letino. Vlada province Šantung je že sedaj pričela zbirati fond za omiljenje pričakovane katastrofe.

Borzna poročila

Curh. 30. julija. Beograd 10.—, Paris 9.75, London 17.50, New York 44.—, Milan 22.20, Madrid 40.—, Berlin 175.75.

All American Canal

največja namakalna naprava Amerike

Podzemni rov, po katerem teče voda iz reke Colorado

Tri velike vodne naprave zadržujejo v toku mogoče ameriške reke Colorado skrito energijo, da ne uhaja brez koristi v morje. Prvi je Boulderjev jez, ki njegovo energijo turbine izpreminjajo v električno energijo. Drugi je 250 km južno od otoka ležeči Parkerjev jez, ki dobavlja takozvane coloradskim vodovodom letno 1400 milijonov kubičnih metrov koristne vode južne Kalifornije. Tretji je pa 240 km nižje ležeči jez Imperial. Tu gre za namakanje kalifornijske doline Imperial in doline Gila v Arizoni. Dograditev jezov in z njim zvezanih namakalnih kanalov predstavlja zadnji mejnik v velikem gradbenem programu na reki Colorado. Sklep o teh veliki na ameriškem kongresu.

Za namakanje določeno ozemlje južne Kalifornije, obsegajoče 175.000 ha, je največje umetno namakano ozemlje v Združenih državah. Razprostira se v prostoru, čigar središče so mesta West Morland, Imperial, Sandia in Holdville, ležeča severozapadno od arizonskega mesta Yuma. To ozemlje leži večinoma pod morsko gladino in njegovo najbližje mesto severno od

mesta West Morland leži celo 70 m pod morsko gladino. Iz tega je izvirala nevarnost, da bi voda iz reke Colorado zalila obširna polja in travnike. To nevarnost so odstranili že s prej zgrajenim Boulderjevim jezem. Podnebje teh krajev, kjer živi okrog 45.000 ljudi, je zelo suho. Letne padavine znašajo komaj 50 do 100 mm in potreba umetnega namakanja sicer rodovitnega ozemlja je ležala na dani. Celokupna poljedelska proizvodnja doseže tu letno vrednost nad 4.000.000 dolarjev.

To ozemlje dobiva zdaj vodo po kanalu, zgrajenem ob mehiški kalifornijski meji. Kanal se imenuje All American Canal. Pri izdelovanju načrtov za ta kanal so računali že z morebitnim poznejšim povečanjem namakanja površine na 415.000 ha in v ta namen so določili največjo potrebno količino po kanalu pretekajoče se vode na 430 m³ v sekundi. Po tej količini so določili profil kanala. Širina dna se skrči od 49 na 30 m, a povprečna globina vode, tekoča s približno hitrostjo 1 m v sekundi znaša 5 m.

Kanal je dolg 128 km, vse namakalno omrežje pa 4100 km. Kopali so v napla-

vinah reke Colorado, a deloma so razkopali tudi pesek, ki ga je nanesel veter. Izkopati so morali 54.000.000 m³ zemlje in peska. Dela niso bila posebno težka, ker voda skoraj nikjer ni pronicala v večjih množinah skozi izkopani material. Vodotesnost dosežejo enostavno tako, da bodo v začetku spuščali po kanalu vodo neposredno iz reke, in da bo voda sama s tem, kar prinaša s seboj znatno utrdila in zamašila stene kanala. Kanal črpa vodo iz jezov Imperial in leži na kalifornijskem bregu reke. Na drugi strani dovaja jez Gila v kanal 170 m³ vode v sekundi ter namaka 60.000 ha v Arizoni ležeče zemlje. Jez je visok samo 14 m, dolg pa blizu 400 m.

Že ko so začeli delati načrte je delala onesnažena rečna voda projektantom velike težave zaradi naplavin, ki bi se bile pojavile v vseh namakalnih napravah. Inženirji so izračunali, da bi znašale naplavine pri povprečni količini vode 340 m³ v namakalnem omrežju v enem dnevu 60 ton. Če bi hoteli vse te naplavine odstraniti, bi stalo to letno najmanj 1.000.000 dolarjev. Naplavin bi pa tudi ne mogli porabiti za obnovitev zemlje, ker je v njih malo organskih snovi. Odstranitev teh temeljnih težav iz tehničnega in finančnega vidika je bila odločilna misel pri ureditvi konkretnega načrta. Odločili so se za načrt, po katerem vodo dobro očistijo, preden jo snuste v kanal. Čistilne naprave so na desni strani jezov. Proračun za te naprave je znašal 1.500.000 dolarjev, vse pa kaže, da bo znatno preokračen, preden bodo vse naprave gotove.

Po posebnih cevih je napeljana voda iz reke v tri velike bazene, dolge po 244 m in široke po 152 m. Skozi te bazene teče voda zelo počasi. Tako se oprosti glavnih naplavin. Usedline z dna bazenov sproti odstranjujejo s posebnimi napravami in jih spravljajo v jarke, od koder gredo po ceveh nazaj v reko, ki jih odnaša naprej. Iz kanala Gila teče voda se pa ne očisti tako temeljito. Tu je namreč potrebna voda za namakanje mnogo manjša. Jez Imperial je bil dograjen leta 1938. Vse namakalne in čistilne naprave na začno delovati še letos. Celotna namakalna naprava je pravo čudo moderne tehnike, največje delo te vrste v Ameriki.

Kako je s cenami drv

Maksimiranje cen lahko postane iluzorno, če ne bo dovolj drv za domače potrebe

Ljubljana 30. julija
Cene drv so maksimirane in napovedujejo, da bodo maksimirali tudi cene premožnosti. Ljudje se se nekoliko oddahnili, kajti kazalo je, da v prihodnji zimi pri nas sploh ne bo mogoče kupiti kuriva, odnosno vsaj ne po kolikor toliko zmernih cenah. Drv je malo napredaj pri kmetih celo zdaj, sredi poletja. Že od pomladi so mnogi trgovci in zasebniki kupovali na debelo vsa drva, ki so jih dobili. Zaradi velikega povpraševanja so cene naglo poskočile in kmetje so razprodali tudi povsem sveža drva.

Bilo je razumljivo, da so bila drva kmalu razprodana tudi zaradi tega, ker so jih kmetje v pretekli hudi zimi malo pripravili. Mraz je zelo oviral delo v gozdovih. Upoštevati je tudi treba, da je bilo mnogo delovnih moči na kmetih na orožnih vajah. Poraba drv je bila v pretekli zimi mnogo večja, ne le zaradi hudega mraza, temveč ker so bile tudi težave z nabavo premoga. Trgovci s kurivom so povsem izpraznili svoje zaloge. Spomladi je bilo treba zaloge zopet izpolniti. Tedaj so pa kurivo nekoliko bolj kupovali tudi zasebniki, ker so se čez zimo drvarnice temeljito izpraznile.

Ze te, domače razmere, so lahko dovolj vplivale na naraščanje cen goriva. Upoštevati je pa treba še, da iz Slovenije izvažajo drva tudi druge banovine in da je od nas bil večji izvoz v inozemstvo že zaradi manjših prevoznih stroškov. Kdor proučuje redno statistične podatke o naših zunanji trgovini, je lahko opazil, kako zelo se je povečala poraba našega goriva ne le v Italiji in Nemčiji, temveč tudi v Švici.

Pred tedni je ban banovine Hrvatske izdal urodbu o maksimiranju cen drv. Na Hrvatskem si pa ne prizadevajo le, da bi bile maksimirane cene drv, temveč tudi, da bi producenti ne izvažali preveč drv v druge banovine. Tudi pri nas bi morali rešiti to vprašanje. Ne trdimo, da nima Slovenija v normalnih razmerah dovolj drv tudi za izvoz, a maksimiranje cen lahko

postane iluzorno, če drv ne bo dovolj napredaj za domače potrebe. Posebej pa je treba še naglasiti, da pri nas vsi razumejo maksimiranje cen tako kakor da so maksimirane cene hkrati tudi minimalne. Če je n. pr. maksimirana cena mesa, ne bo nihče prodajal mesa ceneje, temveč točno po predpisani maksimirani ceni. To je sicer dovoljeno, vendar se pa zdi, da zdaj skuša prodajati svoje blago ki ima predpisane cene, točno po najvišjih dovoljenih cenah, čeprav bi ga sicer lahko prodal nekoliko ceneje.

Tega se bojimo tudi pri prodaji drv, posebno pa še, da bodo drva napredaj po cenah za blago prve vrste drva slabše vrste, saj je zelo težko točno določiti mejo med posameznimi vrstami. Zato se bo dogajalo, da bodo celo kupci ponujali višjo ceno, ko bo drv malo napredaj. Konzumenti tudi ne bodo mogli biti zadovoljni, ker bodo težko kupili drva neposredno od producentov, kmetov in gozdnih uprav; producenti pa raje prodajajo skupaj večje količine hkrati kakor posamezne metre. Če bo torej izvoz drv iz Slovenije še nadalje tako živahen, bo predvsem prizadeto domače prebivalstvo. Nevarnost je pa tudi, da bodo ljudje preveč izsekavali gozdove. Ugotovljeno je, da v Sloveniji že zdaj načenja močno gozdni kapital, to se pravi, da več lesa posekamo na leto kakor ga priraste.

Prekupi kupujejo zadnje čase po doželi velike količine drv za izvoz v Švico, Italijo in Nemčijo. Nedavno je bilo nakupljenih samo v kočevskem okraju za Celovec 14.000 kub metrov po 22 par kg franco Kočevje. Domače ustanove in organizacije, ki preskrbujejo drva za svoje članstvo, imajo letos silne težave z nakupovanjem. Državni uslužbenci so organizirani v svojih nabavnih združenjih, kar jim nekoliko olajšuje eksistenčni boj, saj bi sicer marsikdo ne mogel niti preskrbeti kuriva za zimo. Nabavljatne zadruge so letos imele tudi velike težave z nakupovanjem drv in se doslej še niso mogle dovolj založiti za zimo.

Nemčija v tujih jezikih

Od septembra lanskega leta se pojavljajo izrazi Nemčija in Nemci dan za dnem na naslovnih straneh listov in revij vseza sveta. Zanimivo je, kako se glasila izraza Nemčija in Nemci v raznih jezikih.

Japonci nazivajo Nemčijo Doitsu-koku. Prva dva zloga kažeta na deblo besede deutsch, koku pa pomeni v japonsčini dežela. Kitajščina ima za nemščino izraz Dehkuo. Kuo pomeni v kitajščini dežela. Največkrat je nemščina izražena z izrazom, ki so ga poznali že stari Rimljani, če so govorili o deželi onstran Alp. Italijansčina je prevzela ta izraz neizpremenjen: Germania, poč pa rabi za Nemce izraz tedeschi. Tudi v grščini in romunščini je bil sprejet naziv Germania. Angleščina ima za Nemčijo izraz German, holandsčina Duitschland, švedščina, dansčina in norveščina pa Tyskland.

V drugih jezikih se izvaia naziv Nemčija iz starogermanskega plemena Alemanov, ki je svoj čas od Maina in Dunaja prodrl preko srednjega Rena v sedanjo Alzasčko. Tako pravijo Francozi Nemčiji l'Allemagne. Španci Allemania. Portugalski Alemania. Turki da Alemania. Jugoslovani rabijo izraz Nemčija. Madžari Nemtorszaz (forsz je dežela, Nemet na kaže na deblo nemški). Rusi in Bolgari imajo za Nemčijo izraz Germania. V finščini se imenuje Nemčija Saksa, kar kaže za izraz Saška, v estonsčini je pa nastal iz tega izraz Sakamaa ali doslovno Saška dežela.

Glicerin iz nafte

Glicerin je gosta sladka tekočina, ki jo v praktičnem življenju pogosto uporabljamo. Rabimo jo kot primes za različne snovi, ki se ne posuše, tako za kiparsko glino, tiskarske barve, hektografske snovi ali pa tudi kot apreturo za tkanje in kot primes za toaletno milo, če hočemo, da postane koža mehka. Največ glicerina se pa porabi za izdelavo razstreliv, nitro glicerina in dinamita.

Glicerin se pridobiva kot postranski proizvod pri predelovanju maslob in po njem je vedno večje povpraševanje. Zato so jeli učenjaki razmišljati kako bi se pridobil

glicerin še iz drugih virov. Med svetovno vojno so jeli po nekaterih državah pridobivati glicerin tudi iz posebno kvašenega sladkorja. Po vojni so pa ta način opustili kot neekonomičen.

A zdaj prihaja iz Amerike vest, da so odkrili v laboratoriju Shell Development Company nov način pridobivanja glicerina in sicer iz nafte. Ko pridobivajo iz nafte bencin nastaja tudi ostankov vodik propilen, ki ima v svojih molekulah verigo treh ogljikov kakor glicerin. Propilen prevedo s pomočjo klora v triklorpropen, v tem pa nadomestijo klor s hidrovlom in sicer pod učinkom cenečnega natrijevega ali kalijevega hidroksida. Tako nastane trihlorpropen ali glicerin. Ta način pridobivanja glicerina ni odvisen od industrije predelovanja maslob, in iz nafte pridobljeni glicerin je tudi cenejši.

Rimska radijska postaja

Ko zavijete v Rimu na Via Arde-Artina zagledate pred seboj antenske stolpe na Prato Smeraldo. To je rimska radijska postaja, oddaljena 15 km od Kapitola. Oddajna postaja ima nizko ploščato poslopje. Tu je cela vrsta oddajnih aparatov, ki njih število neprestano narašča. Rimska radijska postaja je tehnično vzorno urejena in opremljena. V prekomorske države gre oddaja na kratkih valovih. Vsi kratki valovi pa niso enako prikladni za sprejem v prekomorskih krajih. Kratki valovi 13.15 do 20 m so bolj prikladni za kraje, kjer je ob sprejemu dan, valovi od 30 do 40 m so pa prikladnejši za nočni čas.

V poslopih rimske radijske postaje je vse v svetli kovini in steklu. Človek dobi vtis, da je vse zelo enostavno lahko. V strojem oddelku stoji kompenzatorji, filtri in črpalke za vodo za ohlajevanje strojev. V gornjih prostorih so oddajni aparati. Samo en tehnik v belem plašču ovira nemoteno delovanje strojev. Tudi najmanjšo motnjo takoj naznani optična naprava in poškodovani aparat se po potrebi avtomatično izključi. Oddajni aparati so urejeni na dve valovni dolžini in nekaj minut zastojuje, da jih prestavijo z ene na drugo.

Oddajna postaja Prato Smeraldo se neprestano izpolnjuje, da more izpolnjevati

vse naloge državne radijske postaje. Zda sta v obratu dve oddajni postaji po 100 kw in tri po 50 kw. Novo 50 kilovatno postajo grade zdaj in tudi ta najbrž ne bo zadnja. Pogled skozi široka okna na rimsko krajino z razvalinami nemškega antičnega vodovoda v ozadju je edinstven. To ni trik fotografa, niti fotomontaža, temveč čudovita konfrontacija moderne tehnike in njenih prič davne preteklosti.

Najnevarnejši poleti

Zadnje čase se vedno več piše o strmo-glavcih in njihovih drznih poletih. Kakšni poleti so to? Polet strmo-glavca je naglo spuščanje letala na tla pod kotom, ki se močno približuje pravemu kotu, torej skoraj navpično. V varni razdalji od tal more letalec naglo okreniti letalo in ga spraviti v normalno lego. Mora ga takorekoč dvigniti in šele potem lahko manevrira z njim. To je najtežja naloga, kar jih poznajo piloti, v svoji že itak težki in nevarni službi.

Cemu so potrebni taki poleti? Najprej za manevriranje v zračnem boju, n. pr. za takozvano bombardiranje strmo-glavcev, pa tudi v zračni akrobaciji, in končno pri nekaterih poskusnih poletih. Letalo se požeze v višini 4.000 m skoraj navpično proti zemlji. Pri tem se točno drži smeri in pada naravnost proti določenemu cilju. Ko je že blizu zemlje ga mora pilot dvigniti in spraviti v normalno lego. Iz tehničnega in letalskega vidika gre tu za dva problema. Na eni strani za trpežnost letala samega, čigar krila in krmila morajo prenesti v trenutku dvigovanja največji napor, deloma pa za pilotovo umetnost. Pilot mora imeti v prvi vrsti čut za dvigovanje letala iz tako strmega poleta v normalno lego. Če bi ne znal soretno manevrirati z letalom bi se lahko isto razbilo. Pariti mora, da ne pride letalo v stik z zemljo. Za take polete, ki so gotovo najnevarnejši, so potrebni seveda mladi, dobro izvežbani posumniki piloti teklenih živcev.

Štirje milijoni Angležev pod orožjem

Konec prošlega tedna so odrinili na Angleškem pod orožje moški letnika 1906. S temi vojaki je Anglija dopolnila svoj četrti milijon. Prostovoljci niso všteti med njimi.

Dr. Radovan Brenčič pri Abrahamu

Maribor, 30. julija

»Ste bili pri ustanovitvi Celjskega kola že v Celju?«

To je bilo pred kratkim eno tistih vprašanj, ki jih zaslužni upravnik naše obmejne kulturne trdnjave tako rad neopričakovano stavi, če se hoče za trenutek oddahniti od težkega poslovnega dela.

Moj začuden pogled pa je takoj pariral s pripombo, da je bil on baš tisto leto (1. avgusta 1. 1890.) rojen v Celju, kjer je bil njegov oče dr. Alojzij Brenčič — odvetnik — med prvimi, ki so se ozvali pozivu na ustanovitve Sokola in pozneje (od 1. 1896—1898) tudi njegov starosta.

Sledilo je moje pojasnilo, kako sem iz Krškega kot politični preizkušen prišel v Celje že k splošni Sokola, kako mi je moj novi šef takoj ob nastopu strogo zabijal, da ia ne bom zahaljal v Čitalnico ali pa da bi se celo paldalil s Sokoli. katerih eden da je pri tverdi, pa je zato tudi odslovljen.

S tem — otvorivši duri svojih spominov na Celje, sem mu hotel nadalje tudi pojasniti, kako složno je tedaj v Celju delovali slovenski živeli in kako sem se še tisto noč po svojem prihodu seznanil baš z onim Sokolom in kako me je baš on drugo noč vpeljal v čitalniško družbo, no in — tu

sem bil prekinjen z obiskom, ki je veljal osebnost dr. Brenčiču.

Meni osebno je bilo to zelo neljubo. Že prej sem namreč v dr. Brenčiču spoznal enega tistih mož, ki niso prijatelji osebnih slavic in ki najraje vidijo, če vnanji svet za nje ali sploh ne ve, ali pa jih enostavno prezre. Sluteč pa, da v doglednem času tudi nani preži opominjalna krotkost našega življenja — in to je prav gotovo 50-letnica rojstva — sem skušal neopaženo kje izslediti podatke iz njegovega osebnega življenja, zlasti pa izza dobe njegovega dobrovoljstva in kako je ob prevratu prišel do odgovorne službe obmejnega polic. komisarja (v Radgoni, Spiljah in Mariboru) in kaj posebnega je in gnalo k tako nehalnemu poslom kot je v obsejnih razmerah slovensko poklicno gledališče.

Toda kot bi bilo začarano: toliko vse preveč o drugih, a nikjer v naših leksikonskih prav nič o dr. Brenčiču! Njega samega pa tozadevno nisem maral nadlegovati, ker vem, da je sicer dobra duša, če more komu pomagati in da je namram novinarjem tudi radodaren, če gre za dobrobit gledališča, ampak glede samega sebe je preveč — zaprt. Tudi ne ponavlja že enkrat načete, magari prekinjene zadeve, razen seveda strogo poslovnih. Če vse drugo, baš te njegove zaobljube, napram samemu sebi ne odobravam. Kdor kakor on služi javnosti, kdor je kakor on v tej javni narodovi službi celo predstavnik krone narodove kulture tu na najbolj izpostavljeni obmejni postojanki, ni več sam svoj tuji ne s svojimi sicer osebnimi doživljaji.

Zato se nai naš slavljenec sam sebi pripiše, če mu s običajnimi poiznisi iz osebnega življenja za njegovo 50letnico baš laz ostanen na dolgu do skorajšnje 20letnice njegovega truda, skrbni in požrtvovalnosti polnega delovanja kot nedosegljivi in za Maribor tudi nenadomestljivi oče — skrbnik od merodajnih strani najbolj zapostavljene neobdleniške. In to ia v vsej Jugoslaviji gotovo in — žal — baš Narodno gledališče v Mariboru! — Med tem na najiskreneje želeč: Bilo srečno na mnoga leta!

Slonova zapuščina

V woldanskem živalskem vrtu je poginil slon Tusko, ki je zapustil bančni račun v znesku 79.13 dolarjev. Denar so zbrali za slona njegovi obiskovalci in preostanek se bo zdaj porabil za slonove tovarise v zoološkem vrtu.

Samuel Lesueur

Krinka ljubezni

152

Roma

Mladenič je omahnil na stol in si zakril obraz z rokami. V veliki knjižnici je zavaladala tišina. Michelina se je ozrla na kostanjeve gladke počesane lase. Svojemu bratranču ni zamerila. Da bi mu prihranila nepotrebne muke, mu je odkrito povedala, da je zaročena. Komaj je čakala, da bi ostala sama, da bi se mogla ukvarjati s svojimi mislimi. Zato je dejala:

Ni ga hotela razburiti s tem, da bi mu priznala svoj nemir in svoje že slutnje.
— Danes sem doživela... čudno srečanje. Dobila sem še bolj čudno pismo.
— Kakšno srečanje... kakšno pismo?
— Na pokopališču sem srečala Françoise. Molila je na materinem grobu.
Markiz je skomignil z rameni.
— Amaury, nočem se pripraviti z vami in nobenih očitkov ne boste slišali iz mojih ust. Niti mojega očeta, niti Herveja de Ferneuse ne more dotakniti to, kar ste govorili tu, kajti te besede sta vam

narekovala jeza in ljubosumnost. Toda to je bilo zadnjič, ko ste imeli priliko izgovoriti jih vprico mene. Pojdite!

Vstal je bled in solznih oči.
— Vi me podite proč?
— Ne podim vas. Prosim vas samo, da me pustite nocoj samo in da ne poskusite več govoriti z menoj med štirimi očmi. To bi se vam ne posrečilo več.
In ko je obstal bratranec pred njo ves presenečen, je Michelina pripomnila:

— Pojdite no že, bratranček. — Te besede je izgovorila kakor da odslavlja otroka.

Mladenič je hotel priskočiti, da bi ji poljubil vsaj roko. Še preden je pa to storil, je dekle izginilo in zaloputnilo vrata za seboj.

Ko je ostala Michelina sama, je čutila, kako so ji zarobile po glavi težke misli. Kje je Herve? Zakaj tako dolgo molči? Saj bi bil vendar lahko pisal svoji materi. Toda gospa de Ferneuse je bila tudi izginila.

Kar je Michelina zadrževala. V duhu je zagledala pred seboj tistega zoprnega moža, ki je govoril z njenim očetom, kakor da mu je enak, z njenim očetom, ki je bil vedno pripravljen pokazati ljudem, da stoji visoko nad njimi. In s tem nizkotnim bitjem naj bi se Renaud de Valcor sestel tiste noči. Michelina je namreč slišala, kako sta se domenila, da se sestaneta. Slišala pa ni, kje bo sestanek. Nedvomno je bila to past. Njen oče je sam šilil v nevarnost. Ne sme na sestanek... ne, ne sme! Vrže se mu v naročje, prizna mu, da je prišla skušala. Razpriči bo moral njen nemir, ali pa ostati doma.

Michelina je pozvonila.

— Sporočite mi takoj, čim gospoda odideta. Takoj, ste razumeli?

— Dobro, gospodična, — je odvrnila komornica. Čez dobro uro se je zdelo Michelini, kakor da so zaloputnila večna vrata. Komornica je zopet prišla.

— Gospoda sta odšla.

— Ah... ali je moj oče sam? Kje je?

— Tudi gospod markiz je odšel.

— Kaj... odšel je?

— Da, gospodična!

— S svojima prijateljskima?

— S tistima gospodama, da gospodična.

— Drdranja kočije nisem slišala.

— Gospod markiz je odšel peš.

— Dobro.

— Ali gospodična še ne pojde k počitku?

— Pozvonim vam.

Michelina je bila odločena ostati tako dolgo pokonci, da bi se vrnil njen oče, da bi ga prosila za razgovor, pa naj bi bilo ob katerikoli nočni uri.
— Če se vrne! — je pomislila in zadržala v nemiru, v katerem se je bala vsega, ne da bi točno vedela česa.

Kmalu so se razne njene skrbi zile v celoto, v ta nespametni in mučni strah. Ali se je bala njenemu očetu zlobno nastavljenosti pasti? Ali se je še bolj bala družbe, družbe skrivnosti in zločinov med očetom, ki ga je doslej tako visoko cenila in med bitji, podobnimi možu, čigar zločinski obraz je bila opazila malo prej v očetovi sobi? Sama ni prav vedela, česa se boji in zakaj drhti. Njeni živci so bili do skraj-

nosti napeti. Tišina jo je dušila.

Polnoči je poklicala v svoj salonček Firmina, starega markizovega komornika. Po pravici ali ne je veljal za moža, ki bi bil lahko poznal vse važne tajne svojega gospodarja.

— Firmin, ali vam moj oče ni povedal, kdaj se vrne?

— Ne, gospodična, toda vrne se kmalu, kajti gospod markiz mi je prepovedal čakati ga.

Dekle je obmolnilo, kakor da ni hotelo dati po-bude za opazke, če bi izdalo svojo duševno razburjenost, ki je bila morda neutemeljena.

— Kaj misli gospodična ostati pokonci, dokler se gospod markiz ne vrne? — je vprašal stari sluga v spoštljivi zaupljivosti, ki si jo je mogel dovoliti samo on.

— Ne vem... Morda. Moram mu sporočiti nekaj nujnega.

— O gospodična... je dejal stari, — naj mi gospodična oprosti, če sem si drznil nekaj pripomniti... Toda to bi moglo jeziti gospoda. Naj gospodična razmišlja o tem.

— Dovolj, Firmin, ne vprašujem vas po vaših nazorih. Lahko noč! — je dejala užaljena Michelina hladno, ne da bi vedela, kaj je hotel sluga reči.

Kmalu potem je odslovila tudi svojo komornico. Vse se je pogreznilo v spanje. Michelina je stopila k oknu in videla, da sneži. Tema na dvorišču se je razjasnila z bledim odsevom.

Dekle je razločevalo snežinke, vrteče se v žarku, ki je padel s predsobe, dočim je električna luč bdela z njo, pričakujoč očetov povratek.